

בבא קמא ק"ו

דברי רב כיון שנשבע אינו משלם ממון
מסתברים במלוה רב אמרם גם בפקדון

הגמרא הביאה שרב הונא אמר בשם רב, שמי
שאמר לחברו מנה לי בידך והלה אומר אני
לך בידי ונשבע, ובאו עדים ששיקר, פטור מלשלם. שלומדים מהכתוב: "וְלָקַח
בְּעָלָיו וְלֹא יִשְׁלַם", כיון שהבעלים קיבלו שבועה, שוב אינו משלם להם ממון.
ומביאה שעל כך אמר רבא, שדברי רב מסתברים בכופר מלוה שניתנה להוצאה,
אבל פקדון עומד ברשות בעליו. וכיון שאין שייך לומר בו "וְלֹא יִשְׁלַם", השומר
חייב להחזירו גם אם נשבע עליו. והאלוקים, ואני אומר בשבועה שרב אמר את
דבריו אפילו בפקדון. מפני שהכתוב נאמר בפקדון, בשומר שנשבע לשקר והודה.

היכן פקדוני אבד נשבע ועדים
מעידים שאכלו

ישב רב נחמן ואמר שמועה זו. והקשה לו רב אחא
בר מניומי ממה ששנינו במשנה לקמן, היכן פקדוני
אמר לו אבד. 'משביעך אני', ואמר 'אמן', והעדים מעידים אותו שאכלו, משלם
את הקרן. הודה על פי עצמו, משלם קרן וחומש ואשם¹⁸⁷. הרי שחייב גם לאחר
שנשבע? אמר לו רב נחמן, מדובר כשנשבע חוץ לבית דין, ולכן אין לזה דין של
שבועה הפוטרת מתשלומים. אמר לו רב אחא אם כן קשה מה ששנינו בסיפא,
'היכן פקדוני?', אמר לו 'נגנב'. 'משביעך אני', ואמר 'אמן', והעדים מעידים אותו
שגנבו, משלם תשלומי כפל. הודה מעצמו, משלם קרן וחומש ואשם. ואם הוא
נשבע חוץ לבית דין, האם מתחייבים בתשלומי כפל מחוץ לבית הדין?

כאן כשקפץ ונשבע כאן כשלא
קפץ

אמר לו רב נחמן, יכולתי לתרץ לך שהרישא מדברת
בנשבע חוץ לבית דין, והסיפא בנשבע בבית דין. אבל
איני רוצה לתרץ תירוץ דחוק. אלא גם הרישא וגם הסיפא הן בנשבע בבית דין.
הרישא מדברת כשקפץ ונשבע¹⁸⁸ לפני שבית דין חייבו אותו להשבע, והסיפא
מדברת כשנשבע אחרי שבית דין חייבוהו להשבע. שאל רמי בר חמא את רב
נחמן, הרי אינך סובר כרב, ומדוע אתה בא במקומו של רב לתרץ את הקושיות על
דבריו? אמר לו רב נחמן, צריך לפרש את דברי רב, שכך רב מפרש את המשנה.
ומה שרב מביא את הכתוב "וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יִשְׁלַם", ללמד שכל הנשבעים
שבתורה נשבעים ולא משלמים, מי שעליו לשלם הוא נשבע.

187 רש"י פירש שרב אחא לא הקשה מהסיפא של המשנה מפני שרב לא אמר את דבריו בהודה שהרי הכתוב
הושיב את הגזילה אשר גזל נאמר בנשבע והודה. התוס' הקשו הרי עדיין לא ידעו מהחילוק בין אם באו עדים
או שהודה. ונראה שפשוט שרב לא אמר בטוט"ג ונשבע ובאו עדים שפטור שא"כ אין כפל שכתוב בתורה אלא
הגמרא חשבה שבהודה רב פטור ואע"ג שהכתוב מדבר בשבועה והודאה רב היה מעמיד את הכתוב בקפץ ונשבע.
אבל בנשבע ע"פ ב"ד והודה רצו לומר לרב שפטור. תוס'.

188 התוס' הקשו מדוע הרישא מדברת בטוען שאבד הרי אפשר לומר גם בטוען טענת גנב שקפץ שאינו חייב
כפל. תוס'.

השביע עליו ה' פעמים בין בפני ב"ד בין שלא
 בפני ב"ד וכפר עליו חייב על כ"א ואחת

פעמים בין בפני בית דין בין שלא בפני בית דין וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת. ואמר רבי שמעון מה טעם? הועיל ויכול לחזור ולהודות. והרי כאן אי אפשר לומר שמדובר בקפץ שהרי המשנה אומרת השביע עליו¹⁸⁹. ואי אפשר לומר חוץ לבית דין שהרי המשנה אומרת בין בפני בית דין? והוא עצמו תירץ את קושיתו שרב יעמיד את המשנה לצדדים. השביע עליו חמישה פעמים בין בפני בית דין כשקפץ ונשבע, ובין כשנשבע חוץ לבית דין. חייב על כל אחת ואחת מפני שיכול לחזור ולהודות. אבל אם השביע אותו ונשבע בבית דין, ואחר כך באו עדים פטור. ט"ג בפקדון ונשבע והודה עד שלא באו עדים והקשה רבא ממה ששנינו בברייתא, משלם קרן וחומש ואשם משבאו משלם כפל בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון

ונשבע והודה ובאו עדים. אם עד שלא באו עדים הודה, משלם קרן וחומש ואשם. ואם משבאו עדים הודה, משלם כפל ואשם. והרי כאן אי אפשר להעמיד בקפץ ובנשבע חוץ לבית דין, שהרי הוא משלם תשלומי כפל? אלא אמר רבא שלא נתרץ כרב המנונא לצדדים. אלא יש לומר שרב לא אמר שפטור מלשלם כשנשבע והודה, בין בטוען טענת גנב ונשבע והודה, ובין בטוען טענת נשבע והודה, שהרי כתוב בגזל הגר "וְהִתְוֹדוּ", ושם הוא נשבע שהרי כתוב שהוא משלם קרן וחומש. ורב לא אמר שאם נשבע פטור מלשלם בטוען טענת גנב שכתובים בו תשלומי כפל¹⁹⁰. אלא רב אמר שפטור, בטוען טענת אבדה ונשבע ולא הודה ובאו עדים.

הלך רב גמדא, ואמר את הדברים לפני רב אשי. אמר לו רב אשי, הרי רב המנונא היה תלמידו של רב ואם הוא לא היה יודע שרב אמר את דבריו גם בהודה, הוא לא היה מקשה על דברי רב מהודה. וכיצד אתה אומר שרב לא אמר את דבריו בהודה. ואמר רב אחא סבא לרב אשי, שכך היה קשה לרב המנונא, שאם נאמר שנשבע ואחר כך באו עדים חייב מובן מה שמחייבים אותו קרבן שבועה על השבועה השניה. ולא פוטרים אותו משום שאין שבועה חלה על השבועה, הואיל והוא יכול לחזור ולהודות, וכל שבועה היא כפירה בפני עצמה. אבל אם נאמר כרב שאם נשבע ואחר כך באו עדים פטור, קשה, האם יש דבר שאילו באו עדים והעידו הוא פטור, ואנחנו נחייבו קרבן שבועה הואיל והוא יכול לחזור ולהודות? הרי הוא לא הודה עדיין, ונמצא שלא כפר כפירת ממון.

ר"ח ב"א א' בשם ר"י הטוען טענת
 גנב בפקדון משלם כפל
 אמר רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, הטוען
 טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל. טבח או

189 לעיל הגמרא העמידה את מה ששנינו משיבעך אני בקפץ ונשבע. וי"ל שהשביע עליו משמע ע"י ב"ד אבל משיבעך משמע שקפץ והשביעו. תוס'.
 190 כמו ששנינו בפרק מרובה. רש"י.

מכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה. הואיל וגנב משלם תשלומי כפל וטוען טענת גנב משלם תשלומי כפל. מה גנב כשהוא משלם תשלומי כפל, טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמישה. אף טוען טענת גנב בפקדון כשמשלם תשלומי כפל משלם תשלומי ארבעה וחמישה. שואלת הגמרא, אפשר להקשות מה לגנב שמשלם כפל שלא בשבועה. אבל טוען טענת גנב שאינו משלם כפל בלא שבועה אינו משלם ארבעה וחמישה? עונה הגמרא, כיון שהכתוב "אם ימצא הגנב יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם" שמדבר בגנב. והכתוב "אם לא ימצא הגנב" שמדבר בטוען טענת גנב סמוכים, גנב וטוען טענת גנב הוקשו זה לזה, ואין משיבים על ההיקש. ולמי שאמר ששני הכתובים מדברים בטוען טענת גנב, ולומדים שגנב עצמו משלם כפל מהכתוב "אם המצא תמצא בידו הגנבה" "חיים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם", לומדים שיש בטוען טענת גנב את כל דיני הגנב ומשלם כפל וארבעה וחמישה, מהריבוי של האות ה"א היתרה שבמלה "הגנב".

היכן שורי נגנב משיען אני ואמר והקשה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן ממה ששנינו. אמן והעדים מעידים שאכלו היכן שורי נגנב, משיעך אני ואמר אמן והעדים מעידים שאכלו משלם תשלומי כפל. והרי אי אפשר לאכול כזית בשר בלא שחיטה, והוא אינו משלם ארבעה וחמישה על הטביחה. וקשה על רבי יוחנן שאמר שטוען טענת גנב בפקדון ונמצא שהוא גנבו וטבחו משלם כפל וארבעה וחמישה? אמר לו רבי יוחנן, שאינו משלם ארבעה וחמישה מפני שמדובר שהעדים העידו שאכלו נבילה, בלא שחיטה. ורבי יוחנן לא תירץ שאכלו טריפה, כרבי שמעון שאומר 'שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה'. מפני שרבי יוחנן סובר כרבי מאיר שאומר 'שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה'. ולא תירץ באוכל 'בן פקועה' שניתר בשחיטת אמו, מפני שרבי יוחנן סובר כרבי מאיר שבן פקועה טעון שחיטה.

שואלת הגמרא, מדוע רבי יוחנן לא תירץ כשעמד בדין ואמרו לו צא תן לך¹⁹¹. שהרי רבא אמר שאם בית דין אמרו לגנב צא תן לו וטבח ומכר פטור? עונה הגמרא, שכיון והדבר נפסק הוא גזלן ופטור מד' וה'. ואם אמרו חייב אתה ליתן לו וטבח ומכר חייב, כיון שהדבר לא נפסק והוא גנב. שואלת הגמרא, הרי קשה גם מדוע לא יתרצו בשותף שטבח לא מדעת חברו שחברו אינו חייב ד' וה' בטביחתו¹⁹²? אלא יש לומר שרבי יוחנן תירץ אחד מכמה תירוצים שהיה יכול לתרץ.

הטוען טענת גנב אמר רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, הטוען טענת גנב באבידה משלם כפל

191 ויש להוסיף ולפרש, היכן שורי אמר לגנב משיעך אני ואמר אמן ובאו עדים ואמרו שיש בידו. ועמד בדין ואמרו לו צא תן לו. ואח"כ טבח והעדים מעידים שאכלו, משלם תשלומי כפל על השבועה הראשונה. תוס'.

192 מפני שהתורה אמרה חמישה בקר ולא חמישה חצאי בקר. לא קוראים בו וטבחו כולו באיסור כיון שעל החצי של חברו הוא טובח אחר הגנב. אבל כשהשותף טבח לדעתו מרבים את השלית. רש"י.

”עַל כָּל אֲבִידָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה“. הקשה לו רבי אבא בר ממל ממה ששנינו, שלומדים מהכתוב ”כִּי יִתֵּן אִישׁ“ פרט לנתינת קטן שאין נשבעים על טענתו שנתן, שאין נתינת קטן כלום. אין לי אלא כשנתן כשהוא קטן ותבע כשהוא קטן. מנין שפטור כשנתן כשהוא קטן ותבע כשהוא גדול? תלמוד לומר ”עַד הָאֱלָקִים יָבֵא דְבַר שְׁנֵיהֶם“ עד שהנתינה והתביעה שוים כאחד בגדול. אם נאמר שטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל, תהיה כאבידה שהיא טענה להשביע אפילו שאין בה נתינה?

כשאכל כשהוא קטן רב אשי אמר אמר לו, כאן מדובר שאכלו כשהמפקיד הוא קטן, אבידה באה מכח בן דעת ופקדון זה לא ירד לתורת טענה. אבל בטוען טענת גנב באבידה שיש לה בעלים בני טענה, התחייב משעה שבאה לידו. שואלת הגמרא, אבל אם אכלו כשהיה גדול יהיה חייב לשלם, שהרי הקטן נעשה בר טענה ונתחייב לבא עמו לדין¹⁹³, ומדוע לא נאמר בברייתא עד שתהיה נתינה ותביעה שוין כאחד? עונה הגמרא שיש לשנות בברייתא, עד שתהיה נתינה ותביעה שוין כאחד. רב אשי אמר, אבידה באה מכח בן דעת, כאן היא מכח קטן שאינו בן דעת¹⁹⁴.

193 משמע שאם נשבע ובאו עדים שאכלו משלם כפל, והקשו תוס' מדוע צריך מתחילה שבועה הרי כשאמר שנגנב יש לו מיגו שהיה יכול לומר החזרתיו כשהיה קטן. וי"ל שהקטן טוען כשהגדיל נתתי לך פקדון כשהייתי קטן ואני יודע שישנו עכשיו בידך. ואינו מיגו מפני שאינו מעיז לומר להד"ם. תוס'.

194 ולפי רב אשי שאמר שאינו יכול להשביע על מה שהפקיד בקטנותו אפ' הפקדון בעין. אבל לתירוץ הראשון יכול להשביע כשהוא בעין. תוס'.

